

інвесторів (кредиторів) для залучення інвестицій та використання результатів НДДКР (власних і залучених); формувати інформаційно-пошукові системи інноваційних розробок кожному підприємству та потенційну можливість забезпечення їх впровадження.

Висновки з проведеного дослідження. З наведеного вище можна зробити наступні висновки, що інноваційний розвиток підприємств машинобудування потребує новітніх підходів до управління, яке здатне гармонійно поєднувати нові технології, забезпечувати організаційно-економічні процеси не тільки в системі, але й в інноваційному середовищі. Ключовим аспектом є обрання способу для оцінювання інноваційного розвитку підприємства, який повинен урахувати ресурсну складову, техніко-технологічну складову та результативну складову. Це надасть можливість підприємству виявити і вико-

ристати резерви для підвищення рівня ефективності інноваційного розвитку.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Безрукова Я. М. Інноваційний розвиток промисловості України: тенденції та закономірності / Я. М. Безрукова [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.rusnauka.com/14_APSN_2008/Economics/32212.doc.htm.
2. Коюда В. О. Організаційно-методичні аспекти управління інноваційним розвитком підприємства / В. О. Коюда, А. М. Осикова // Бізнесінформ. – 2014. – № 4. – С. 50–58.
3. Кужда Т. Оцінка інноваційного розвитку промислового підприємства / Т. Кужда [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Vtneul/2007_3/pdf/Kuzhda%20T.pdf.
4. Сорочан Д. В. Показники товарно-інноваційного розвитку машинобудівного підприємства / Д. В. Сорочан // Механізм регулювання економіки. – 2008. – № 4, Т. 1. – С. 229–233.

УДК 658.012.8

Гнип Н.О.

*кандидат економічних наук,
доцент кафедри фінансів та фінансово-економічної безпеки
Харківського навчально-наукового інституту
Університету банківської справи*

Юхно Н.В.
студент

*Харківського навчально-наукового інституту
Університету банківської справи*

ОЦІНКА ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ НЕПРИБУТКОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

В статті дістало подальшого розвитку поняття «забезпечення фінансово-економічної безпеки неприбуткових організацій». Охарактеризовано умови, за якими будується фінансово-економічна безпека на підприємстві. Наведено складові процесу забезпечення фінансово-економічної безпеки, з визначенням ролі фінансової безпеки та її оцінки із застосуванням графічного підходу на прикладі ХПСЗ НВК «Фенікс» для дітей з особливими потребами ХОБФ «Сподіванка».

Ключові слова: фінансово-економічна безпека, неприбуткові організації, забезпечення фінансово-економічної безпеки, складові процесу забезпечення фінансово-економічної безпеки, експрес-оцінка, загрози фінансово-економічної безпеки.

Гнип Н.А., Юхно Н.В. ОЦЕНКА ФИНАНСОВО-ЭКОНОМИЧЕСКОЙ БЕЗОПАСНОСТИ НЕПРИБЫЛЬНЫХ ОРГАНИЗАЦИЙ

В статье получило дальнейшее развитие понятие «обеспечение финансово-экономической безопасности неприбыльных организаций». Охарактеризованы условия, по которым строится финансово-экономическая безопасность на предприятии. Приведены составляющие процесса обеспечения финансово-экономической безопасности, с определением роли финансовой безопасности и ее оценки с применением графического подхода на примере ХЧСО УВК «Феникс» для детей с особыми потребностями ХОБФ «Сподиванка».

Ключевые слова: финансово-экономическая безопасность, неприбыльные организации, обеспечение финансово-экономической безопасности, составляющие процесса обеспечения финансово-экономической безопасности, экспресс-оценка, угрозы финансово-экономической безопасности.

Gnyup N.O., Yukhno N.V. ASSESSMENT OF FINANCIAL AND ECONOMIC SAFETY OF NON-PROFIT-MAKING ORGANIZATIONS

The article involved further development of such notion as «securing financial and economic safety of non-profit-making organizations». We characterized conditions upon which financial and economic safety at the enterprise is built. We supplied components of securing financial and economic safety determining the role of financial safety and its assessment using graphic approach by the example of Kharkiv Private Specialized Educational Complex «Phenix» for children with special needs of Kharkiv Regional Charity Fund «Spodivanka».

Keywords: financial and economic safety, non-profit-making organizations, securing financial and economic safety, components of securing financial and economic safety, express-assessment, threats of financial and economic safety.

Постановка проблеми. В сучасних умовах, які характеризуються швидкими змінами внутрішнього і зовнішнього середовища призводить до збільшення фінансових та економічних ризиків підприємств. Як наслідок, відбувається постійне зростання кількості неприбуткових організацій серед яких займають місце благодійні фонди, дитячі, релігійні, молодіжні

та професійні організації. Але жданий сектор економіки також потребує уваги, тобто аналіз фінансової безпеки таких організацій є важливою ланкою економічної безпеки національної економіки.

Все це зумовлює необхідність комплексного застосування і розвитку сучасного інструментарію фінансово-економічної безпеки, який повинен зменшити

або ліквідувати загрози, які можуть призвести до негативних наслідків.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Фінансово-економічна безпека є досить молодого ланкою дослідження. Цьому питанню присвячуються роботи Бережної Т.П., Бланка І.О., Васильців Т.Г., Орехової К.В., Судакової О.І., Мойсеєнко І.П. та інших. Питання пов'язані з функціонуванням неприбуткових організацій досліджується ще менше, але є предметом досліджень таких вчених, як Андрущенко А.І., Артьомової Т.І., Котенко Н.В., Карпенко С.Г., Гуа Н.О. та інших. Недостатньо дослідже ними залишаються методичні засади забезпечення неприбуткових організацій фінансово-економічною безпекою, які могли б стати теоретичним підґрунтям задля стабільного функціонування системи фінансово-економічної безпеки, спрямована на нарощення економічного потенціалу.

Постановка завдання. Метою статті є подальший розвиток методики оцінки фінансово-економічної безпеки неприбуткових організацій. Під час проведеного дослідження для реалізації мети вирішувались такі завдання: дослідження сутності фінансово-економічної безпеки неприбуткових організацій та її забезпечення, визначення умов за якими функціонує фінансово-економічна безпека для неприбуткових організацій, визначення рівня фінансової безпеки за допомогою експрес-оцінки із застосуванням графічного підходу на прикладі неприбуткової організації ХПСЗ НВК «Фенікс» для дітей з особливими потребами ХОБФ «Сподіванка».

Виклад основного матеріалу. Одне з найважливіших значень для підприємства серед складних системних і комплексних економічних категорій займають економічна та фінансова безпека. Економічна безпека більш ніж фінансова направляє до життєздатності та є передумовою розвитку, а також впливає на динамічну економічну стійкість і конкурентоспроможність. У свою чергу фінансова безпека впливає на підприємство забезпечує його власним капіталом, попереджує проникнення на підприємство внутрішніх та зовнішніх загроз, впливає на ефективність політики формування, використання і розвитку капіталу, виступаючи таким чином найбільш важливою функціональною складовою економічної безпеки.

Перш ніж перейти до оцінки рівня фінансової безпеки, доцільно розглянути існуючі концепції щодо висвітлення сутності терміну «забезпечення фінансово-економічної безпеки неприбуткових організацій». Існує багато трактувань до даної категорії та її побудови.

Судакова О. І. визначає економічну безпеку підприємства, як важливу складову, що базується на незалежності, ефективності і конкурентоспроможності фінансів підприємства, яка відображається через систему критеріїв і показників його стану, що характеризують збалансованість фінансів, достатню ліквідність активів і наявність необхідних грошових резервів, фінансову стабільність, ступінь захищеності фінансових інтересів на усіх рівнях фінансових відносин [1, с. 142].

Економічна безпека – це такий стан національної економіки, який характеризується її стійкістю, «іммунітетом» до впливу внутрішніх та зовнішніх чинників [2, с. 6].

В свою чергу, щодо розкриття сутності «фінансова безпека», Бланк І. О. вважає, що це кількісно і якісно детермінований рівень фінансового стану підприємства, що забезпечує стабільну захищеність його пріоритетних збалансованих фінансових інтересів від ідентифікованих реальних і потенційних загроз зовнішнього й внутрішнього характеру [3].

Фінансова безпека – важлива складова частина економічної безпеки підприємства, що базується на незалежності, ефективності і конкурентоспроможності фінансів підприємства, яка відображається через систему критеріїв і показників його стану, що характеризують збалансованість фінансів, достатню ліквідність активів і наявність необхідних грошових резервів, фінансову стабільність, ступінь захищеності.

Сенчагов В. стверджує, що забезпечення фінансової безпеки підприємства – це безперервний, системний процес, який полягає у попередженні можливих збитків [4, с. 5].

Тому можна чітко стверджувати, що фінансово-економічна безпека підприємства є динамічною ознакою, що змінюється під впливом чинників і загроз внутрішнього та зовнішнього середовища. Формування надійної системи фінансово-економічної безпеки підприємства забезпечує його стабільне функціонування і створює умови для зростання його економічного потенціалу.

Неприбуткові організації у своїй діяльності оперують капіталом та мають контакт із зовнішнім та внутрішнім середовищем отже вони потребують захисту у фінансово-економічній сфері.

Для більш повного визначення дефініції «забезпечення фінансово-економічної безпеки неприбуткових організацій» рекомендується розглянути умови за якими вона будується. Виділяють, такі як [5, с. 5]:

- кожне підприємство – це система, що включає різні, пов'язані між собою, складові елементи, причому якісні риси якої не властиві її частинам й компонентам. У процесі взаємодії неприбуткових організацій із зовнішніми економічними агентами можуть виникати загрози їх фінансовій та економічній безпеці. Для забезпечення належного ступеня захисту від них і необхідно протиставити діяльність, яка б носила системний характер;

- фінансово-економічна безпека як система не може бути однаковою в різних неприбуткових організаціях. Кожна організація здійснює свою, відмінну від інших діяльність. Отже для кожного виду діяльності потрібна спеціальна підготовка персоналу;

- усі рішення, які приймаються на підприємстві мають бути економічно вигідними, тобто носити мінімум затрат фінансових ресурсів на здійснення законної діяльності;

- неприбуткові організації є окремою одиницею господарювання, але вони є складовим елементом економічної безпеки держави, тобто усі рішення які приймаються повинні бути законними;

- забезпечення фінансово-економічної безпеки повинно носити комплексний характер, з урахуванням визначеною стратегією діяльності.

Отже, забезпечення фінансово-економічної безпеки неприбуткових організацій – це комплекс заходів і способів, їх впровадження щодо: досягнення необхідного рівня доходності (покриття видатків); попередження зовнішніх та внутрішніх загроз; ефективного забезпечення функціонування інформаційної, кадрової, матеріальної та фінансової безпеки неприбуткових організацій.

Процес забезпечення фінансово-економічної безпеки неприбуткових організацій включає:

- оцінку загроз економічній безпеці, що мають політико-правовий характер: внутрішні, зовнішні негативні дії та форс мажорні обставини. До внутрішніх негативних дій відносять: невірну кадрову політику, неефективне фінансове планування, оцінку поточного рівня забезпечення. Зовнішні негативні дії включають: конкуренцію інших організацій в залу-

ченні інвесторів, маніпуляція конкурентами законодавчими актами на шкоду організації, швидкі зміни законодавчих актів. До форс-мажорних обставин відносять стихійне лихо, страйки, військові конфлікти та обставини, наближені до форс-мажорних (несприятливі законодавчі акти, зміна курсу валют тощо);

– оцінку поточного рівня забезпечення фінансової безпеки (фінансова звітність і результати роботи організації, конкурентний стан організації, ринок цінних паперів організації, оцінка фінансового стану);

– оцінку ефективності запобігання можливих загроз від негативних дій. Внутрішні фактори включають оцінку ефективності перекваліфікації, навчання робітників чи залучення консалтингових фірм. Витрачення коштів на амортизацію чи закупка нового обладнання. До зовнішніх відносять ефективність залучень інвесторів (використані ресурси для залучення коштів та отриманий результат). Пошук шляхів зменшення податкового тягаря чи штрафи за невірне застосування законодавчих норм, та ін.

В зазначеному процесі важливу роль відіграє проведення оцінки фінансової безпеки, при визначенні якого необхідно врахувати декілька особливостей функціонування неприбуткових організацій, такі як:

– основною метою діяльності яких є не одержання прибутку, а провадження благодійної діяльності та меценатства і іншої діяльності, передбаченої законодавством;

– цільове фінансування не визнається доходом доти, поки не існує підтвердження того, що воно буде отримане та підприємство виконає умови щодо такого фінансування;

– усі надходження коштів у вигляді благодійних внесків відображається за кредитом рахунку 48, тому в звітності неприбуткових організацій відсутні деякі статті.

Приведені особливості дозволяють даному сектору економіки, який досліджується більш чітко реалізувати комплекс заходів спрямованих на захист їх фінансових інтересів від внутрішніх та зовнішніх загроз при визначенні рівня оцінки рівня їх фінансової безпеки.

Для оцінки рівня фінансової безпеки може застосовуватися експрес-оцінка із застосуванням графічного підходу. При його використанні нормальні значення індикаторів обмежують зону нормального рівня безпеки підприємства, критичні – зону критичного рівня, критичні плюс дельта – передкризову зону [6, с. 351].

Нормування варто проводити стосовно нормального значення показника (формула 1):

$$X_i = \left(\frac{P_{\text{ф}}}{P_{\text{н}}} \right)^b, \quad (1)$$

де $P_{\text{ф}}$, $P_{\text{н}}$ – відповідно фактичне і нормального значення i -го показника;

b – показник ступеня (для показника типу «мінімум» дорівнює 1, для показника типу «максимум» дорівнює -1).

Нормоване значення критичного показника визначається за формулою (2):

$$X_{\text{кр}} = \left(\frac{P_{\text{кр}}}{P_{\text{н}}} \right)^b, \quad (2)$$

де $P_{\text{кр}}$ – критичне значення вихідних показників.

Таким чином, у якості індикаторів рівня фінансової безпеки підприємства можуть виступати нормовані значення показників, розраховані на базі нормальних (граничних) значень вихідних показників. Наприклад, якщо критичне значення коефіцієнта абсолютної ліквідності дорівнює 0,2, а нормальне 0,5, то значення індикатора відповідно будуть рівні $x_{\text{кр}} = 0,2/0,5 = 0,4$ і $x_{\text{н}} = 1$.

Застосуємо цю методику до ХПСЗ НВК «Фенікс» використовуючи дані за 2012-2014 р. (табл. 1).

Графічна інтерпретація отриманих оцінок допомагає кращому сприйняттю і характеризує не тільки поточний стан підприємства, але і той стан безпеки, до якого варто прагнути. Проілюструємо розглянутий метод, використовуючи дані неприбуткової організації ХПСЗ НВК «Фенікс» для дітей з особливими потребами ХОБФ «Сподіванка». Для побудови діаграми індикаторів рівня фінансової безпеки визначимо нормовані значення відповідних показників. Діаграма індикаторів фінансової безпеки підприємства подана на рис. 1., де виявлено її «неблагополучні» показники, які вказують на необхідність проведення ретельного аналізу кожного показника та доведення їх до оптимального рівня.

З даної діаграми можна побачити, що коефіцієнт фінансування та фінансового ризику є майже критичним для підприємств але не для неприбуткових організацій. Дане явище можна пояснити тим, що діяльність неприбуткових організацій не направлена на одержання прибутку. За досліджуваний період відбулась дуже різка зміна показників. Рівень фінансової безпеки на організації з 2012 по 2014 роки значно виріс. Всі коефіцієнти крім коефіцієнта маневреності збільшились в декілька разів. Причиною цього є зміна форми фінансування. Тобто підприємство залучало більше зовнішніх інвесторів для підтримки своєї діяльності, а зараз використовує власний капі-

Таблиця 1

Вихідні дані для побудови діаграми індикаторів фінансової безпеки підприємства за 2012-2014 р.

Показники	Граничне значення показника		Граничне значення індикатора		Фактичне значення					
	критичне РКР	нормальне РН	критичне ХКР	нормальне ХН	показника Рф			індикатора Хф		
					2012	2013	2014	2012	2013	2014
1. Коефіцієнт покриття	0,6	1	0,6	1	0,41	2,74	27,77	0,41	2,74	27,77
2. Коефіцієнт швидкої ліквідності	0,5	0,8	0,625	1	0,41	2,74	27,77	0,51	3,425	34,72
3. Коефіцієнт абсолютної ліквідності	0,05	0,5	0,1	1	0,41	2,6	27,77	0,82	5,2	55,54
4. Чистий оборотний капітал	1,59	3,57	0,445	1	-5,8	17,4	128,5	-1,62	4,87	35,9
5. Коефіцієнт автономії	0,2	0,5	0,4	1	-1,45	0,63	0,96	-2,9	1,26	1,92
6. Коефіцієнт фінансування	1	0,5	0,5	1	-1,69	0,57	0,04	-3,38	1,14	0,08
7. Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами	0,01	0,1	0,1	1	-0,59	0,64	26,77	-5,9	6,4	267,7
8. Коефіцієнт маневреності власного капіталу	0,1	0,5	0,2	1	1	1	1	2	2	2
9. Коефіцієнт фінансового ризику	1	0,25	0,25	1	-1,69	0,57	0,04	-6,76	2,28	0,16

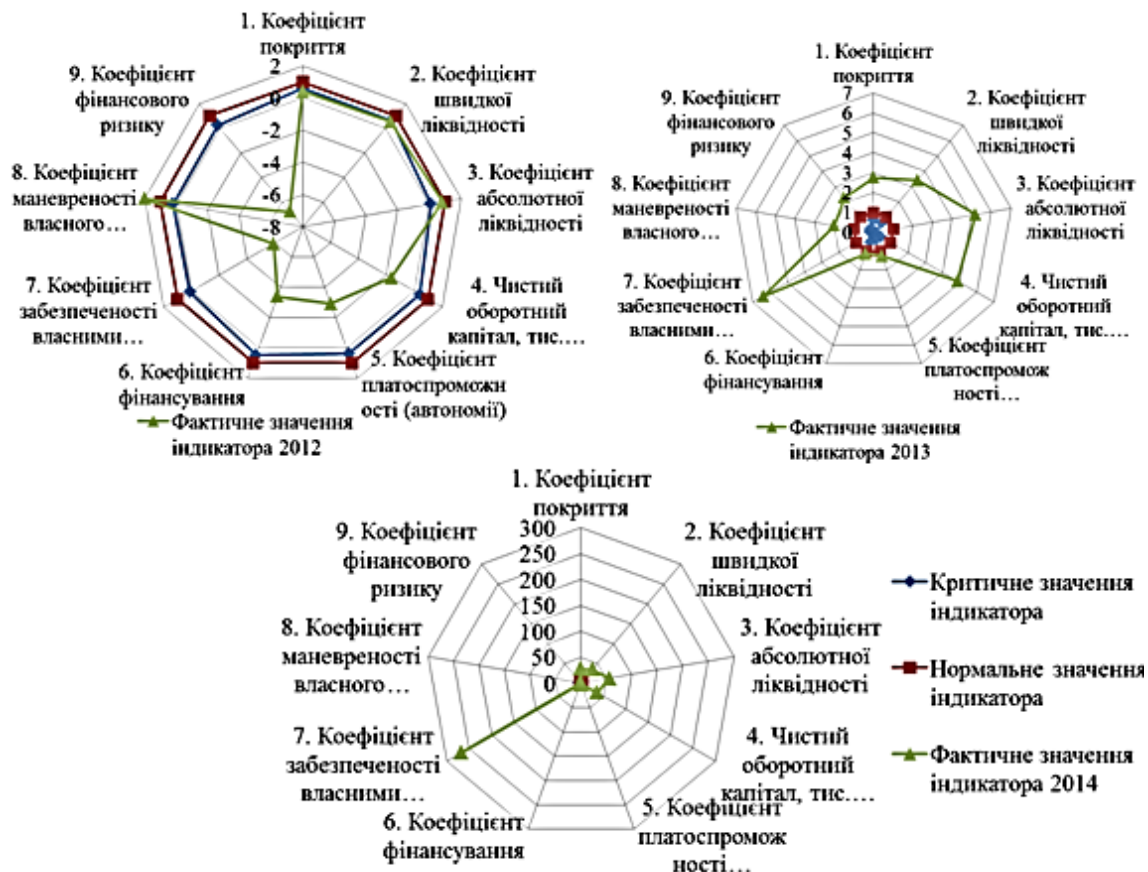


Рис. 1. Діаграма індикаторів фінансової складової економічної безпеки організації

тал. Отже, на даному етапі діяльності рівень фінансової безпеки в організації на достатньому рівні, але треба прагнути к нормалізації показників шляхом підвищення коефіцієнта фінансування та фінансового ризику, а також зменшення коефіцієнта автономії.

Висновки і пропозиції. Запорукою стабільної діяльності неприбуткових організацій є їх захист від впливу зовнішніх та внутрішніх загроз. Це можливо забезпечити при підтримці достатнього рівня фінансово-економічної безпеки організацій.

Багато неприбуткових організацій втрачають свій статус, припиняють свою діяльність із за недостатності їх фінансування. Існує багато інших факторів, які погіршують фінансовий стан організацій. Все це можливо запобігти застосувавши систему забезпечення фінансово-економічної безпеки неприбуткових організацій. Тому, для побудови системи забезпечення фінансово-економічної безпеки неприбуткових організацій потрібно дотримуватись наступних положень: організація повинна мати чітку стратегію діяльності; для того щоб організація не припиняла свою діяльність доходи повинні покривати витрати; діяльність повинна бути організована на законних засадах; організація повинна забезпечити ефективне функціонування інформаційної, кадрової, матеріальної та фінансової складової.

Крім зазначеного вище, необхідно відмітити що, для неприбуткових організацій не є доцільним використовувати стандартні методики порівняння фактичних показників із нормативними. По-перше, не всі показники є в наявності, а по-друге вони розраховуються без урахування прибутку, рентабельності, та інших показників результативності. Тому, усі методики потребують диференційованого підходу, враховуючи специфіку конкретного підприємства (організації).

В подальшому планується дослідження напрямів покращення управління фінансово-економічним станом підприємств.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Судакова О. І. Стратегічне управління фінансовою безпекою підприємства / О. І. Судакова // Економічний простір. – 2008. – № 9. – С. 140-148.
2. Третяк В. В. Економічна безпека: сутність та умови формування / В. В. Третяк, Т. М. Гордієнко // Економіка і держава. – 2010. – Т. 1. – С. 6-8.
3. Бланк І. А. Управление финансовой безопасностью предприятия / И. А. Бланк. – Киев: Эльга, Ника-Центр, 2004. – 784 с.
4. Орехова К.В. Механізм забезпечення фінансової безпеки підприємства / К.В. Орехова // Фінансово-кредитна діяльність: проблематика та практики. – 2014. – №. 1. – С. 131-146.
5. Камлик М.І. Економічна безпека підприємницької діяльності. Економіко-правовий аспект: Навчальний посібник. – К.: Атіка, 2005. – 432 с.
6. Портнова Г. О. Фінансова безпека підприємств: сучасні погляди щодо сутності та оцінки / Г. О. Портнова, В. М. Антоненко // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2012. – №. 1. – С. 345-355.
7. Васильців Т. Г. Фінансово-економічна безпека підприємств України: стратегія та механізми забезпечення: монографія / Т.Г. Васильців, В. І. Волошин, О.Р. Бойкевич, В.В. Каркачук, [за ред. Т.Г. Васильціва]. – Львів: ВИДАВНИЦТВО, 2012. – 386 с.
8. Гура І.О. Облік видів економічної діяльності / І.О. Гура – К.: Знання, 2004. – 541 с.
9. Судакова, О. І. Стратегічне управління фінансовою безпекою підприємства / О. І. Судакова // Економічний простір. – 2008. – № 9. – С. 140-148.
10. Тищенко В. В. Організаційна підтримка забезпечення фінансової безпеки підприємств / В.В. Тищенко // Вісник Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля. – 2014. – №. 1. – С. 154-158.